

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
21 червня 2023 року*

ОДЕСА

УДК: 371.013+378(01)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Соловейчук Олена Максимівна – секретар Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери

Рецензенти:

Дарманська І. М. - доктор педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Княжева А. І. - доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції. Одеса : Університет Ушинського, 2023. 96 с.

До збірника ввійшли матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої різним аспектам організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, підготовці фахівців соціономічної сфери.

Науковці та студенти висвітлюють питання щодо сучасних методів та форм організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

терміну навчання. Наприкінці студент буде мати структуровані власні досягнення, які можуть бути корисні при працевлаштуванні. Зі сторони викладачів таке портфоліо ефективніше дозволить оцінити рівень формування компетентностей, які покриваються певною дисципліною.

На сьогоднішній день в рамках блоку самостійної роботи з вивчення дисципліни «Основи торговельної діяльності» впроваджується портфоліо здобувачів освіти, яке базується на певних принципах і має структурований вигляд.

До основних принципів роботи з портфоліо можна виділити:

- Самостійний вибір студентом предмету діяльності, який він розмістить в портфоліо;
- Наявність певних критеріїв оцінки матеріалів для розміщення з огляду на їх важливість;
- Вільний доступ студента до редагування та додавання матеріалів;
- Підтримка викладача задля моніторингу досягнень студента.

Відповідно до портфоліо, яке впроваджено в самостійну роботу з вивчення дисципліни «Основи торговельної діяльності», студент має змогу працювати з наступними структурними елементами:

1. Загальна інформація про дисципліну
2. Навчальна діяльність (в цьому розділі студент може розміщувати певний теоретичний матеріал, актуальні та важливі дані, розроблені презентації, реферати, ілюстраційні матеріали тощо)
3. Науково-дослідницька діяльність (тези доповідей, аналіз літературних джерел, наукові статті тощо)
4. Інша діяльність (соціальні та персональні досягнення тощо)

Окремим структурним елементом є оцінювання, яке поєднує оцінку знань викладачем та самозвіт здобувача освіти про рівень виконання самостійної роботи або самоаналіз персональних досягнень.

Отже, впровадження такого інноваційного методу самостійної роботи студента підвищить персональну зацікавленість та стимулювання навчання з огляду на можливість доступу до розроблених матеріалів впродовж необмеженого проміжку часу та дозволить проаналізувати рівень забезпечення його загальних та спеціальних компетентностей впродовж всього терміну навчання.

СТОЯНОВА Тетяна Володимирівна

ЛІГВОКУЛЬТУРНІ ЗАСАДИ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ДОКУМЕНТІВ КИТАЙСЬКОЮ

Міжнародні документи свого роду є одним зі засобів міжнародного спілкування, а переклад є засобом для міжкультурного спілкування. В межах перекладознавства під культурною поведінкою розуміють «вербальну і супровідну невербальну поведінку особистості або групи осіб». У процесі

комунікації така поведінка «регулюється нормами і традиціями спілкування соціуму», до якого належать учасники комунікативного процесу [Мовленнєві жанри в міжкультурній комунікації 2010: 9].

Кожна лінгвокультура має свої особливості, а її носії навіть не усвідомлюють вплив традицій та культури на їхню мовну поведінку. Вважається, що для досягнення високоякісного перекладу необхідно «розуміти відношення між культурою та перекладом, а також вміти застосовувати лінгвістичні підходи при відтворенні реалій та культурних концептів» [Romanova O. 2018: 184]. При перекладі вкрай важливо враховувати такі особливості задля збереження як смислу вихідного тексту так і стилю з відповідними перетвореннями, які можуть бути вираженими усіма видами перетворень: граматичними, лексичними, стилістичними.

В сучасному мовознавстві дедалі більше уваги приділяється розгляданню мовленнєвої ситуації разом з безпосередньо мовленнєвим компонентом комунікації. Особливі відмінності в дискурсивних характеристиках, специфічних для певної мови, спостерігаються у великій мірі у лінгвокультурах з відмінним соціальним і, зокрема, політичним строем. У нашому випадку політичний уклад англomовних країн, що представлені розмаїттям типів політичного устрою, наприклад, федерація (США, Канада), конституційна монархія (Великобританія, Австралія, Нова Зеландія тощо), парламентська республіка (Ірландія, Індія тощо) тощо, протиставляються Китаю, що має соціалістичний устрій. При таких обставинах існує ризик помилок при передачі англomовного тексту китайською мовою. Відмінності загалом простежуються в побудові текстів різних видів, як відмінних так і однотипних, що є результатом різних підходів до «сприйняття світу та його елементів і відтворення їх у мовних категоріях» [там само: 27].

Існує твердження, що «процес перекладу – це процес пошуку схожих рис між мовами та культурами», проте переклад не в змозі усунути розбіжності між мовами [Подміногін В. 2010: 98]. Таким чином до основних критеріїв перекладу відносять [Шпольберг А. 2017: 96]:

- точність перекладу вихідного тексту;
- «близькість до культури» носіїв мови, «на яку перекладається текст».

Основною з умов до досягнення успішного спілкування у випадку перекладу міжнародних документів є дотримання другого критерію. Проблема успішності комунікації особливо гостро постає при спілкуванні «представників різних етнічних лінгвокультурних спільнот» [Мовленнєві жанри в міжкультурній комунікації 2010:14]. Таким чином при перекладі часто постає проблема відтворення вихідного смислу тексту зі збереженням лінгвокультурних особливостей носіїв мови перекладу. Однак, виникають випадки, коли навіть носії певної мови та культури можуть припуститися помилки при трактуванні тексту, тому [там само: 20], особливо при відтворенні документів міжнародного значення, необхідно проявляти великий ступень обізнаності й обережності.

Сьогодні в мовознавстві існує окремий напрям, що вивчає особливості успішності чи неуспішності спілкування, а саме, дослідження **міжкультурної комунікації**, яка являє собою «процес спілкування людей, які належать до різних національних і соціальних лінгвокультурних спільнот» [там само: 24]. Міжкультурна комунікація є «формою буття перекладацького простору», оскільки в її межах виникає «взаємодія смислових полів» [Журавльова О. М. 2013: 20]. У своєму дослідженні О. М. Журавльова посилається на Л. Кушніну, яка визначає таку міжмовну та міжкультурну взаємодію як «прояв специфічної перекладацької картини світу» [там само: 27]. Таким чином, перекладацька картина світу є результатом взаємодії мовної картини світу та перекладацького простору, що виникає у ході перекладу. Перекладацька картина світу сприяє з одного боку збереженню національних мовних особливостей, з іншого – збереженню та відтворенню вихідного смислу тексту.

У своїх дослідженнях С. С. Кулезньова та Р. Ю. Філіпов розглядають процес «створення наукового тексту» як «мовленнєву реалізацію комунікативних завдань мовця», такому процесу сприяє певний набір «комунікативних стратегій, притаманних певному функціональному стилю» [Кулезньова С. С. 2017: 6]. Іншим фактором, який є необхідним для врахування при перекладі, є «дотримання комплексу традицій і норм у спілкуванні представників конкретної комунікативної культури» [Корольов І. Р. 2019: 12].

Як зазначає О. О. Селіванова, «етнокультурна позиція перекладача визначає адаптацію-перетворення тексту оригіналу відповідно до культури й ментальності» реципієнтів. При такій позиції перекладач «перемікає етнокультурну домінанту на іншу, близьку адресатам перекладу» [Селіванова О. О. 2017: 541].

Науковці, що вивчали питання перекладу юридичних документів, схилилися до думки, що при перекладі таких документів необхідно дотримуватися очуження (деякі науковці дають термін відчуження), тобто дослівного перекладу [Шаблій О. А. 2008]. Деякі вчені пояснюють наявність буквалізмів необхідністю збереження змісту офіційно-ділового тексту [Олександренко К. В. 2015: 102]. При виконанні таких завдань перекладу як обробка змісту вихідного тексту, відтворення його мовою перекладу та редагування останнього відповідно до правил мови перекладу відбувається утворення норми перекладу [Чередниченко О. І. 2007: 164]. Саме тому у ході дослідження простежується гармонійне поєднання дослівного перекладу із застосуванням трансформацій, оскільки юридична система кожної країни має свої норми, кожна мова має свої лінгвокультурні особливості.

Різниця юридичних систем перш за все закладена в умовах її заснування та історичного розвитку. Так, юридична система Китаю розвивалася в умовах імперського правління, де кожна правляча династія встановлювала свої порядки. Основою такого законодавства в першу чергу слугували «політично-естетичні принципи конфуціанства», а також «ідея суворої регламентації життя і становища людини у суспільстві» [Юридична енциклопедія 2001]. Однією з ключових ідей конфуціанської думки давнього Китаю була думка про те, що зміна династій відбувається у відповідності до вибору Неба, яке обирало

правителя за «кількістю де (чеснота, благодать, справедливість)». Слід за конфуціанством в Китаї панувала ідея легізму (інакше називали моїзмом, оскільки цю течію започаткував Моцзи), основною метою якої було встановлення деспотичного рівноправ'я. Також певний вплив на менталитет китайців мав даосизм, що пропагандував ідею «відмови від усього штучного» та «не-діяння». Були спроби об'єднання віх течій, проте ідеї легізму все ж таки не були сприйняті китайським суспільством на довгий проміжок часу, а в решті решт з першого тисячоліття н.е. і досі в Китаї панує так звана «тріада», тобто поєднання ідей конфуціанства, даосизму і буддизму [там само].

У ході перекладу необхідно брати до уваги усі зазначені особливості, оскільки вони є умовою формування не тільки світогляду народу, а також його лінгвокультури. Таким чином, у результаті перекладу англомовних документів ЮНЕСКО із захисту прав на освіту китайською з'являються два відмінних тексти, які належать до різних культур, а іноді навіть вносяться нові традиції до лінгвокультури мови перекладу.

Список використаних джерел:

1. Юридична енциклопедія / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2001. Т.3. URL: http://leksika.com.ua/15000920/legal/kitayu_davnogo_politiko-pravova_dumka.
2. Мовленнєві жанри в міжкультурній комунікації : монографія / авт. кол. : Р. Ромірко та ін. Львів : ПАІС, 2010. 280 с.
3. Romanova O. Novice Translators' Training Challenges: Common Issues of Rendering Culture-Specific Lexis in Publicist Style Texts. *General and Specialist Translation / Interpretation*. Kyiv: Agrar Media Group, 2018. P. 184–193.
4. Шпольберг А. О некоторых вопросах теории перевода. *Актуальні напрями сучасної філології: матеріали міжнародної заочної науково-практичної конференції*. Одеса : Міжнародний гуманітарний університет, 2017. С. 96–99.
5. Подміногін В., Якимчук А. Дихотомія перекладацьких стратегій очуження та одомашнення в історії європейського перекладу. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]*. Сер. : Філологічні науки. 2010. Вип. 89(1). С. 98–102.
6. Журавльова О. М. Гармонізація смислу в перекладі релігійних текстів : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.13. Київ, 2013. 279 с.
7. Корольов І. Р. Національна оперативна комунікативна поведінка: лінгвокогнітивний і дискурсивний виміри : автореф. дис. ... докт. філол. наук : 10.02.15. Київ, 2019. 16 с.
8. Кулезньова С. С., Філіпов Р. Ю. Сучасна наукова стаття у комунікативно-прагматичному аспекті. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Серія: Філологія, Педагогіка. Київ, 2017. Вип. 9. С. 4–8.
9. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Черкаси. 2017. 890 с.
10. Шаблій О. А. Переклад юридичних текстів (на матеріалі правничих термінологічних систем ФРН та України). Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 247 с.

11. Олександренко К. В. Особливості функціонування текстів офіційно-ділового мовлення та їх переклад іноземною мовою. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. Хмельницький : Хмельницький нац. ун-т., 2015. Вип. 8. С. 101–103.

12. Чередниченко О. І. Про мову і переклад: мова в соціокультурному просторі, переклад як міжкультурна комунікація. Київ : Либідь, 2007. 247 с.

УЛЬЯНОВА Тетяна Юрївна

СУЧАСНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Мета повідомлення висвітлити застосування певних форм і методів підготовки майбутніх психологів – здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія ОПП Практична психологія соціально-гуманітарного факультету Університету Ушинського в межах дисципліни «Сімейне консультування».

Сімейне консультування ставить своєю метою вивчення запиту або проблеми члена (членів) сім'ї для зміни рольової взаємодії в сім'ї та забезпечення можливостей особистісного зростання. Тому питанням психології сім'ї приділяється значна увага. Вивчаються закономірності виникнення, становлення й руйнування родини як специфічної малої соціальної групи, умови та механізми її функціонування. Психологічному аналізу підлягають різні аспекти сімейного життя: витоки утворення сім'ї; формування готовності до шлюбу й подружніх стосунків; загальні тенденції розвитку сім'ї, особливості шлюбно-сімейних міжособистісних взаємин та інші соціально-психологічні проблеми.

Метою навчальної дисципліни є ознайомлення магістрантів з широким колом теоретико-методологічних питань сімейного консультування, сформуванню системи наукових знань про психологічні особливості сучасної сім'ї, об'єктивні і суб'єктивні умови її розвитку, закони функціонування, роль сім'ї в соціалізації індивіду формування системи знань в галузі теорії і практики напрямків сімейного консультування, оволодіння категоріальним апаратом психології консультування на базі ґрунтовного знайомства з основною психологічною літературою, формування вмінь та навиків проведення консультативного процесу, шляхи надання психологічної допомоги сім'ям, опанування корекційних методів і прийомів роботи із сім'єю.

У процесі викладання навчальної дисципліни «Сімейне консультування» для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти передбачено застосування активних і інтерактивних освітніх методів, серед яких: проблемна лекція, лекція-діалог, лекція-презентація, робота в малих групах, тренінг, робота з довідковими, психодіагностичними, інформаційно-методичними джерелами, аналіз ситуаційних вправ, аналіз критичних випадків, рольова гра, кейс метод, використання віртуальної інтерактивної дошки тощо.